

KAPITAŁ LUDZKI
 NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

 Projekt współfinansowany przez
 Unię Europejską w ramach
 Europejskiego Funduszu
 Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI
 FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nazwa przedmiotu		Kod ECTS	
Kultura ludowa narodów bałkańskich		9.0.6406	
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot			
Zakład Sławistyki i Studiów Bałkańskich			
Studia			
wydział	kierunek	poziom	wszystkie
Wydział Filologiczny	Studia bałkańskie	forma	wszystkie
		moduł	wszystkie
		specjalnościowy	wszystkie
		specjalizacja	wszystkie
Nazwisko osoby prowadzącej (osób prowadzących)			
dr Maša Guštin; dr Natalia Wyszogrodzka-Liberadzka			
Formy zajęć, sposób ich realizacji i przypisana im liczba godzin		Liczba punktów ECTS	
Formy zajęć		3	
Konwersatorium		30 godzin - udział w zajęciach;	
Sposób realizacji zajęć		30 godzin - samodzielnie przygotowanie prezentacji do poszczególnych tematów;	
zajęcia w sali dydaktycznej		15 godzin - samodzielne przygotowanie do egzaminu i praca z literaturą przedmiotu.	
Liczba godzin		RAZEM: 75 godzin = 3 ECTS.	
Konwersatorium: 30 godz.			
Termin realizacji przedmiotu			
2023/2024 letni			
Status przedmiotu		Język wykładowy	
obowiązkowy		polski	
Metody dydaktyczne		Forma i sposób zaliczenia oraz podstawowe kryteria oceny lub wymagania egzaminacyjne	
- Wykład konwersatoryjny		Sposób zaliczenia	
- Wykład z prezentacją multimedialną		Egzamin	
		Formy zaliczenia	
		egzamin ustny	
		Podstawowe kryteria oceny	
		Student otrzymuje zaliczenie na podstawie:	
		• czynnego udziału w zajęciach: 30%;	
		• egzaminu: 70%	
Sposób weryfikacji założonych efektów uczenia się			
zakładany efekt uczenia się	Samodzielna prezentacja studenta	Egzamin	
		Wiedza	
K_W10	+	+	
K_W12	+	+	
		Umiejętności	
K_U01	+	+	
K_U08	+	+	
		Kompetencje społeczne	
K_K01	+	+	
K_K03	+	+	
Określenie przedmiotów wprowadzających wraz z wymogami wstępnymi			

A. Wymagania formalne

Brak wymagań formalnych.

B. Wymagania wstępne

Brak wymagań wstępnych.

Cele kształcenia

Cele kształcenia Przyswojenie wiedzy na temat szeroko pojętej kultury ludowej (duchowej i materialnej) narodów Półwyspu Bałkańskiego ze szczególnym uwzględnieniem obrzędów, wierzeń, zwyczajów, cyklicznych świąt, praktyk magicznych, ludowej wizji świata, przejawów i wartości tradycji, znaczenia symboli w świecie przyrody, istoty antropocentryzmu, dychotomii, generalizacji i stereotypizacji w oglądzie świata. Poznawanie i rozumienie mechanizmów powstawania kodów kulturowych i ich związku z kulturą Europy i świata. Rozumienie przejawów nienaukowego, zdroworozsądkowego, „naiwnego” myślenia i filozofii ludowej. Relacje między kulturą wysoką i niską, masową, popularną i ludową.

Treści programowe

Znaczenie pojęć i definicji z zakresu kultury ludowej, jak folklor, folklorizm, folklorystyka, etnologia, etnografia, obyczaj, zwyczaj, mit, etnos, kult, tradycja itp. Wyjaśnienie i zrozumienie mechanizmów wierzeń, przesądów, ludowej wiedzy o przyrodzie i wszechświecie oraz wynikających z nich praktyk medycznych. Omówienie istoty zabiegów transpozycji, translacji, kreacji, granicy i pogranicza, obrzędów przejścia, restytucji, symboliki, konotacji, generalizacji itp. pozwoli zrozumieć powszechność i podobieństwo ludowej wizji świata funkcjonującej w odmiennych kulturach różnych narodów, bez względu na położenie geograficzne. Tematyka wykładów obejmuje również wierzenia ludowe związane z najważniejszymi wydarzeniami w życiu społeczności, obrzędy i zwyczaje kultywowane przez poszczególne narody; gusła i zabobony, ich geneza, stroje ludowe, ich funkcję i symbolikę; znaczenie kolorów; kult przodków, zwyczaje pogrzebowe; obrzędy weselne; prognozyki ludowe, tańce i ich symbolikę (kolo/ oro/ horo/ sirtaki /halay) demonologię ludową; problem sprawiedliwości ludowej (prokletje); święto patrona rodziny slava; doroczne święta (badnjak). Kult męskości – tradycja virdžiny w społeczności albańskiej. Krvna osveta. Architektura bałkańskich wsi, charakterystyczne cechy zdobnicze; współczesne przejawy twórczości ludowej: malowanie na szkle, hafty, wyszywanie, rzeźba, wyroby z bibułki, słomy, drewna, skóry, metalu. Twórczość naiwistów, najwybitniejsi przedstawiciele i ośrodki poszczególnych krajów Półwyspu Bałkańskiego.

Wykaz literatury**A. 1. wykorzystywana podczas zajęć:**

- Bałgarska mitologija. Enciklopedičen rečnik., Sastavitel Anani Stojnev, Sofija 1994.
- Bosić M., Pogrebni običaji Srba u Vojvodini, Svetozarevo, 1991; • Bošnjak S. (red.) Balkan i Balkanci, Niš 2003.
- Burszta J., Kultura ludowa (w:) Słownik etnologiczny. Terminy ogólne, pod red. Z. Staszczak, Warszawa-Poznań 1987.
- Čajkanović V. Studije iz srpske religije i folklor, Beograd, 1994.
- Čapo Žmegač J., Hrvatski uskršni običaji, Zagreb 1997: "Narodna umjetnost".
- Engelking A., Rytuaty słowne w kulturze ludowej. Próba klasyfikacji, Język a kultura t. 4, Wrocław 1991.
- Kitevski M., Na kletva lek nema, Skopje 1991; • Kulišić, Petrović, Pantelić N., Srpski mitološki rečnik, Beograd, 1998.
- Moszyński K., Kultura ludowa Słowian, t. 1-2. Warszawa, 1968.
- Mify narodov mira, pod red. S. A. Tokarieva, t. 1-2, Moskwa.
- Mladenović O., Kolo južnih Slovena. Doktorska disertacija, Beograd 1973.
- Pac-Pomamacka L. Kult męskości. Tradycja Virdžiny w społeczności albańskiej. Zadruga w aspekcieprawa Kanun. Rozpr. Nauk. Akademii Wychow. Fizycz. We Wrocławiu, 2013, 43, s. 4-11.
- Radenković Lj., Simbolika sveta u narodnoj magiji ju`nih Slovena, Beograd 1996.
- Słownik stereotypów i symboli ludowych, pod red. J. Bartmińskiego, t.1. Kosmos, cz. 1, 2, Lublin 1996, 1999 i nn.
- Zorić S. Obred i običaj, Zagreb 1991.

A.2. studiowana samodzielnie przez studenta:

- Folklorystyka. Dylematy i perspektywy, Opole (w:) „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Opolskiego”, Filologia Polska, od nr-u 36, w Folklorystyce nr 3: Z historii folkloru i folklorystyki.
- Bielawski (red.), Taniec, muzyka, folklor, Warszawa 1997.
- Góra A., Bocian w słowiańskich wyobrażeniach ludowych, „Etnolingwistyka” 1995, nr 7.
- Gennep A. Obrzędy przejścia (w:) Etnologia. Wybór tekstów, red. Z. Sokolewicz, Warszawa 1969.
- Jezernik B. Dzika Europa, Kraków 2007.
- Podolak M. (red.) Bałkany: przeszłość-teraźniejszość-przyszłość, Lublin 2013.
- Simonides D. Pojęcie „folklor” w myśli europejskiej, „Zeszyty Naukowe UO”, Filologia Polska 36, Folklorystyka 1, Opole 1995.
- Walczak-Mikołajczakowa M. Bałkańskie rytmy życia, Gniezno 2001.

B. Literatura uzupełniająca:

- Buchowski M., Burszta W., Status języka w świadomości magicznej, „Etnografia Polska” 1986, t. 30, z. 1.
- Budziszewska W., O niektórych nazwach chorób i związanych z nimi demonów w językach słowiańskich (w:) Paralele w rozwoju słownictwa języków słowiańskich, pod red. H. Popowskiej-Taborskiej, Wrocław 1989; Engelking A., Kłątwa. Rzecz o ludowej magii słowa, Warszawa 2000.
- Folklorystyczne i antropologiczne opisanie świata. Księga ofiarowana Profesor Dorocie Simonides, red. nauk. Teresa Smolińska, Opole 1999.
- Filipović-Fabijanić R. 1964: Narodna medicina i narodna verovanja. „Glasnik zemaljskog muzeja u Sarajevu,” n.s. „Etnologija” 19.
- Ivančanin I., Geografska podjela narodnih plesova u Jugoslaviji, (w:) „Narodna umjetnost”3, 1964.
- Jahoda G., Psychologia przesądu, Warszawa, 1971.

- Kowalski P. 2000: Chleb nasz powszedni. O pieczywie w obrzędach, magii, literackich obrazach i opiniach dietetyków, Wrocław.
- Krawczyk-Wasilewska W. 1986: Współczesna wiedza o folklorze, Warszawa; • Studia o literaturach i folklorze Słowian, pod red. T. Dąbek-Wirgowej, Warszawa 1991.
- Vijesti Društva Folklorista Hrvatske, Zagreb.

Kierunkowe efekty uczenia się K_W10; K_W12 K_U01; K_U08 K_K01; K_K03	Wiedza Student: - ma uporządkowaną wiedzę szczegółową w obszarze wiedzy o kulturze ludowej i jej specyfice, w tym przede wszystkim o kulturze ludowej krajów Półwyspu Bałkańskiego (K_W10); - zna i rozumie metody analizy i interpretacji wytworów kultury, typowych dla kultury ludowej Półwyspu Bałkańskiego (K_W12).
	Umiejętności Student: - potrafi wyszukiwać, analizować, weryfikować, selekcjonować i użytkować informacje dotyczące kultury ludowej wybranego obszaru Półwyspu Bałkańskiego z wykorzystaniem źródeł teoretycznych i materiałowych (K_U01); - posiada umiejętność merytorycznego argumentowania oraz formułowania wniosków w zakresie zagadnień związanych z kulturą ludową Bałkanów z wykorzystaniem poglądów innych autorów (K_U08).
	Kompetencje społeczne (postawy) Student: - jest świadomy stopnia osiągniętej wiedzy na temat bałkańskiej kultury ludowej i jej różnorodności, a także potrafi tę wiedzę krytycznie ocenić (K_K01); - podejmuje i inicjuje proste działania badawcze w zakresie kultury ludowej Bałkanów (K_K03).
	Kontakt masa.gustin@ug.edu.pl